

її в результатах власної і колективної праці, стимулює бажання по-господарськи використовувати й кошти кооперативу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – №39 (зі змінами і доповненнями).
2. Про власність: Закон України від 07.02.1991 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – №20 (зі змінами і доповненнями).
3. Братусь С.Н. Предмет и система советского гражданского права. – М., 1963. – С. 21-23.
4. Кооперативне право: Підручник / За ред. В.І. Семчика. – К.: Ін Юре, 1998. – 336 с.
5. Марьяновский В.А. Кооперативная собственность при социализме. – М.: Наука, 1989. – С. 25.
6. Пилипенко А.Я., Щербина В.С. Господарське право: Курс лекцій: Навч. Посібник для юрид. Фак. Вузів. – К.: Вентурі, 1996. – С. 124.
7. Попов Н.И. Теория кооперации. – М.: Центрросоюз, 1929. – С.127.
8. Семчик В.І. Право власності: проблеми розвитку // Бюл. Законодавства і юрид. Практики України. – 1998. – №2. – С. 67.
9. Суханов Е.А. Общие положения о праве собственности и других вещных правах // Хозяйство и право. – 1995. -№6. – С. 29-46.

УДК : 339.9:338.43

**ДІАЛЕКТИКА ПОНЯТЬ “ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ”,
“ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ”,
“ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ” В АГРАРНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

М.І. ГУБА– к.е.н., доцент,

Ю.Є. КИРИЛОВ– здобувач, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Становлення зовнішньоекономічної діяльності в Україні та її аграрному секторі, напрацювання зовнішньоекономічних зв'язків держави з іншими країнами світу потребує належного відпрацювання й узгодження змісту основних понять і до речність їх вживання у різноманітних мовних конструкціях.

Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і зовнішньоекономічної діяльності в Україні знаходить висвітлення в працях: Кандиби А.М., Кириченко О.А., Кредісова А.І., Кузнєцової Н.В., Сухарського В.С. та ін.

Дослідженням зовнішньоекономічної діяльності на аграрному ринку України присвячені публікації: Бойка В.І., Власова В.І., Губенка В.І., Кваші С.М., Фесини А.А. та ін.

Поняття "зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД)" та "зовнішньоекономічні зв'язки (ЗЕЗ)" широко вживається в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Проте досі не зроблено продуктивних спроб провести порівняльну характеристику цих термінів, відокреми-

ти загальні та відмінні риси. Немає єдності думок щодо визначення соціально-економічного змісту цих категорій. З даної проблеми відсутня література монографічного характеру. Не достатньо чітко тлумачення цих понять в економічній літературі дає підстави стверджувати, що проблема розробки понятійного апарату (системи термінів з абсолютно однозначним тлумаченням окремих ключових слів) цих процесів є актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Нами зроблена спроба дослідити ці поняття й дати їх характеристику. При аналізі даного питання особливий дослідницький інтерес представляють праці: С.М.Кваші [1], де зовнішньоекономічна діяльність “передбачає вивчення теорії і практики зовнішніх відносин і в зв'язку з цим є як узагальненим економічним терміном, так і об'єктом наукових досліджень з певною методологією”, та «розглядається як взаємовигідні економічні відносини українські (резиденти) та іноземних (нерезиденти) суб'єктів господарської діяльності, які мають місце в Україні та за її межами і економічним середовищем яких є агропромисловий комплекс», І.Т.Балабанова й А.І.Балабанова [2], де визначено, що “зовнішньоекономічні зв'язки – це комплексна система різноманітних форм міжнародного співробітництва держав та їх суб'єктів у всіх галузях економіки”, Г.М. Дроздової [3], де ЗЕЗ “являють собою різні форми, засоби і методи зовнішньоекономічних відносин між країнами”, а ЗЕД – це “сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативнo-комерційних функцій підприємства, пов'язаних з його виходом на зовнішній ринок”. В економічній енциклопедії зовнішньоекономічна діяльність визначена як сфера економічної діяльності підприємств, фірм, компаній і держави, пов'язана із зовнішньою торгівлею, іноземними кредитами та інвестиціями, здійсненням спільних з іншими країнами проектів тощо [4]. За Прокушевим Є.Ф. [5] ЗЕЗ – це міжнародні господарські, торгові, політичні відносини, які включають обмін товарами, різні форми економічного сприяння, науково-технічного співробітництва, спеціалізацію, кооперацію виробництва, надання послуг та сумісне підприємництво. Покровська В.В. [6] вважає, що система ЗЕЗ забезпечує експортні поставки для державних потреб та міждержавних економічних торгових відносин країни, а ЗЕД здійснюється на рівні виробничих структур із правом повної самостійності у виборі іноземного партнера, номенклатури товару для експортно-імпоротної угоди, визначенні ціни та інших умов контракту.

Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” [7] тлумачить поняття зовнішньоекономічна діяльність, як «діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами».

Виклад основного матеріалу. На наш погляд, терміни “ЗЕЗ”, “ЗЕД” необхідно розглядати в сукупності з поняттям “зовнішньоеко-

номічні відносини” (налагодження контактів в системі світового господарства), основними етапами реалізації яких на рівні суб’єктів господарювання можуть бути: оцінка власних ресурсів, встановлення контактів із потенційними партнерами, вибір іноземного партнера, вибір форми співробітництва, організація й проведення переговорів, укладання контракту.

Зовнішньоекономічні відносини – частина суспільних відносин між фізичними та юридичними особами різних країн в плані їх можливого майбутнього співробітництва. З точки зору рівнів взаємовідносин та особливостей економічного характеру можна відокремити: економічні контакти (найпростіші економічні зв’язки, які мають епізодичний характер, регулюються разовими угодами), економічну взаємодію (стійкі економічні зв’язки, що ґрунтуються на міжнародних економічних договорах та угодах на тривалий строк); економічне співробітництво (міцні економічні зв’язки на основі сумісних, раніше розроблених і узгоджених намірів, закріплених у довгострокових економічних договорах і угодах), економічну інтеграцію (проведення погодженої міждержавної політики).

Зовнішньоекономічна діяльність становить заходи та дії по реалізації зовнішньоекономічних відносин. Найважливішою ознакою і наслідком ЗЕД підприємств є переміщення матеріальних, грошових, трудових і інтелектуальних ресурсів з однієї країни в іншу, а зовнішньоекономічні операції – це операції, пов’язані з реалізацією зовнішньоекономічної діяльності і які є структурними ланками системи зовнішньоекономічних зв’язків. ЗЕД представляє собою систему економічних відносин, яка виникає внаслідок руху товарних та фінансових ресурсів.

Зовнішньоекономічна діяльність на аграрному ринку представляє собою взаємовигідну діяльність вітчизняних та іноземних суб’єктів ЗЕД, що виникає в процесі виробництва, реалізації, розподілу та споживання продовольчої групи товарів та засобів виробництва незалежно від місця її здійснення. Найважливішими ознаками ЗЕД суб’єктів господарювання є: представництво контрагентів іноземних держав; виконання відповідних операцій по забезпеченню переміщення матеріальних, грошових, трудових і інтелектуальних ресурсів від одного контрагента ЗЕД до іншого; добровільність взаємовідносин; наявність взаємовигідного інтересу контрагентів. ЗЕД можна розглядати, як систему управління, яка забезпечує досягнення мети – отримання прибутку (вигоди) від взаємодії із іноземним партнером.

Зовнішньоекономічні зв’язки – напрацьовані відносини, побудовані на минулій співпраці, які не обов’язково ставлять на меті отримання вигоди; це зв’язки суб’єктів ринку, які пройшли фазу налагодження контактів; це система різноманітних форм міжнародного співробітництва. ЗЕЗ можна розглядати, як сукупність напрямів, форм, методів та засобів торгово-економічного, виробничого, науко-

во-технічного співробітництва, а також валютно-фінансових та кредитних відносин країни із іноземними державами з метою раціонального використання переваг міжнародного розподілу праці, можливостей міжнародних економічних відносин для рішення зовнішньоекономічних задач Основними чинниками розвитку ЗЕЗ у системі аграрних відносин світового господарства є: необхідність включення всіх факторів сільськогосподарського виробництва держави у світовий ринок і міжнародний поділ праці з метою реалізації експортного потенціалу; спеціалізація і кооперація сільськогосподарського виробництва; інтеграція національного аграрного ринку в міжнародний економічний простір з метою розширення місткості внутрішнього ринку; обмеженість ресурсної бази окремих країн; міжнародна конкуренція, як фактор розвитку ринкової економіки, світова глобалізація продовольчого ринку. Характер ЗЕЗ країни суттєво впливає на стратегію ЗЕД аграрного сектору економіки, окремих суб'єктів господарювання.

Висновок. Проведені дослідження дозволяють сформулювати такі висновки: В сфері ЗЕВ діють особливі механізми і інструменти (фінансові, валютні, митні, інші), які забезпечують світогосподарські зв'язки. ЗЕЗ визначають напрями, форми, методи та засоби міжнародного співробітництва, які пов'язані із обігом товарів, послуг, грошей між різними економічними і валютними системами з метою раціонального використання переваг міжнародного розподілу праці, можливостей міжнародних економічних відносин для здійснення ЗЕД. В аграрній сфері ЗЕЗ формуються під впливом кон'юнктури світового продовольчого ринку, міжнародної конкуренції, можливостей використання експортного потенціалу вітчизняного агропромислового комплексу, який базується на реалізації порівняльних переваг в масштабності та ефективності виробництва продукції, продуктивності матеріальних, земельних, трудових, та інших ресурсів. ЗЕД є засобом реалізації ЗЕЗ та представляє собою взаємовигідну діяльність вітчизняних та іноземних суб'єктів ЗЕД, що виникає в процесі виробництва, реалізації, розподілу та споживання продовольчої групи товарів і засобів виробництва незалежно від місця її здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кваша С.М. Зовнішньоекономічні аспекти аграрної політики: Навчальний посібник – К., 2001. – С. 5.
2. Балабанов И. Т., Балабанов А. И. Внешнеэкономические связи: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2001. – С. 5.
3. Г.М. Дроздова. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навчальний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2002. – С.8.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т 1 / Редкол.:... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. – С.610
5. Прокушев Є.Ф. Внешнеэкономическая деятельность, Учебно-практическое пособие. – 3-е изд. перераб. и доп. – Москва, ИВЦ «Маркетинг». 1999.-С.4.

6. Покровская В.В. Международные коммерческие операции и их регламентация. Внешнеторговый техникум, – М.: ИНФРА-М, 1996.-326с.
7. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». , Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 29, ст. 377.

УДК: 342.58:338.43: (477.7)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЛУЖБИ ДОРАДНИЦТВА В ГОСПОДАРСТВАХ АПК ПІВДНЯ УКРАЇНИ

К.С.ЛИСОГОРОВ,

В.В. КОЛЕСНИКОВ– кандидати с.-г.н., доценти,

Н.М. ШАПОРИНСЬКА– здобувач, Хесонський ДАУ

У сільському господарстві України в результаті здійснення аграрної реформи відбулися радикальні структурні зміни. На даному етапі практично сформовано принципово нові засади організації сільськогосподарського виробництва та аграрного бізнесу.

Новостворені сільськогосподарські підприємства, особисті селянські та фермерські господарства зіткнулися з певними проблемами в сучасних умовах функціонування в ринковому середовищі. Найбільш характерні з них такі:

– необхідність самостійного прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах повної відповідальності за кінцеві результати своєї діяльності;

– відсутність достатнього досвіду практичної роботи в ринкових умовах;

– недостатня кількість кваліфікованих галузевих спеціалістів сільського господарства;

– недостатність нових знань та практичних навичок у веденні господарювання в умовах обмежених ресурсів;

– відсутність стабільних та недорогих каналів отримання інформації – технологічної, економічної, правової тощо.

Нерозвиненість ринкової інфраструктури у сільській місцевості, особливо такої її важливої складової, як інформаційно-дорадче забезпечення сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення, негативно впливає на стан сільськогосподарського виробництва та сільської місцевості. Незважаючи на досягнуті в останні роки позитивні зрушення у сільському господарстві, на межі розорення балансує значна частина фермерських і особистих селянських господарств. Практично не відновлюється діяльність підприємств і закладів сфери обслуговування, припинилося оновлення матеріальної бази соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

Назріла необхідність використати нові для України інструменти державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та